

ТЫЗЭКЬОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

1923-рэ ильэсүм
гээтхапэм
кыышгэжьагьеу
кыдэкы

№ 106 (23035)

2024-рэ ильэс

БЭРЭСКЭЖЬЙИ
МЭКЬУОГЬУМ и 19

ОСЭ ГЭЭНЭФАГЬЭ ИИЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGOVOICE.RU

тихытын нэклубгохэр

Адыгэ Республикаам и Правительствэ игъээзет

ЛЭУЖХЭМ АПАЙ

Рыфабгъо псыкъефэххэм джыри зэ жъэрымэ
Іешур ашыугъ. Хабзэ хъугъэ мэфэкіэу
«Адыгэ хъалыжом и Мафэ» щырекіокыгъ.
Бэхэр зажэхэрэу мэфэпчым хэуцогъэ
Іофхъабзэр мыгъэ я 13-у зэхащагъ.

А. Балабась

Адыгэ хъалыжом имэфэкі иапэрэ
ильтэс кыышгэжьагьеу ар зэререкіокыгъ
тэр «Адыгэ макъэм» инеклубгохэм
ренэу къаштыхъжы. Мыгъэрэри хэзы
хъуреп, ау мызэгъэгурер хэушъхъафы
кыгъэшт. Гастрономическэ хъугъэ-шэгъ
э иным тигъээзт лыпплэгъэ къодыеп,
иофышэ куп аперэу зэнэкъокум хэлэ
жъагъ. Ыбгъукэ тызэллэрые зэнэкъокум
Іешум, илпъыр-стир икуулэ штыхъэкі
тихэтигъ.

«Гүхэлъышуухэр сидигъуи ошэ-дэ
мышшэх» зэралоу, Адыгэ хъалыжом
имэфэкі тыхэлэжъэнэм тымышахэу
зэдедгъаштэу тыкыфэкүагъ. Бысымго
щэ шъхъаёу дгэнэфагъэр АР-м иза
служненэ журналистэу Іешынэ Сусан
ары. Гээзэйт иредактор шъхъаёу
Мэшлэкъо Саиди фэдэ гукуыдэчыр
игуалэу къыпхъотагъ.

— Къептхыжышицыр зы, ау
узыхэлжъэрэм гузэхашуухэр нэ
мыкъых. А постэури зэхэтишэнэу
тыфэягъ. Типишашихэр зэкіэ
бысымгуацх, Іешлоу мэтийрэхъ
хъэх. Янэжъхэм арагъешигъэ
хъалыжъошыкүэр къагъельэ
гъонэу къекүагъех. Ахэм ежь
япишашихэрэи ягъусэх. Арышъ,
льшизу тигуалэ мыш фэдэ
мэфэкүэр зэрэцшигъэхэр, къыт
күхъухъэхэрэм ахэр ядгъельэ
гъунхэ зэрэтлэхъицхэрэр, —
кыгъуагъ «Адыгэ макъэм» ире
дактор шъхъаёу Мэшлэкъо
Саид.

(Икіух я 4 — 5-рэ нэклуб. арт).

Щынэгъон- чъэнэм иофыгъохэр

Урысаем щынэгъончъэнэмкэ
и Совет и Секретарэу Сергей
Шойгу тхъамэтагъор зыцээ-
рихъэгъэ зэлукүэу Астрахань
щыкүагъэр Кыблэ федеральэ
штольырим хэхъэрэ регионхэр
щынэгъончъэнэмкэ зигъо Io-
фыгъохэм афэгъэхыгъагъ.

Зэлукэл эхэлжъагъэх УФ-м и Президент и Полномочнэ лыклоу Кыблэ федеральнэ штольырим щылэ Владимир Устиновыр, федеральнэ министерствэхэмрэ ведомствэхэмрэ ялпыклохэр, Кыблэ федеральнэ штольырим хэхъэрэ регионхэм ялашхэр. Адыгейм ыцэктэ АР-м и Лышхъэу Күумпил Мурат аш хэлжэхагъ.

Къэбар нэпцхэр алэклигъахъэхээз, цыфхэм психологическэ зэрэтуункэхэрэм апэуцужыгъэн, шылыкагъэр зылтэпсэ къэбархэр цыфхэм алтыгъээсигъэнхэмкэ амал тедзэхэр зехъэгъэнхэ зэрэфаем елхыгъэ иофыгъохэм мыш щатгушыгъагъэх.

УФ-м щынэгъончъэнэмкэ и Совет и Секретарь зэлукэл кызэрэцхихъэцьгъэмкэ, къэбар нэпцхэр зэрэмынхэм пае анахъэу анаэ зытырагъэтын фаер къэралыгъо къулькъухэм якъэбарлыгъээс системэхэмрэ критическэ информационнэ инфраструктурэмрэ икью ухуумэгъэнхэр арь.

Владимир Устиновым Кыблэ федеральнэ штольырим хэхъэрэ регионхэм яоперативнэ штабхэм ижо афильтэгъуягъ къэбар нэпцхэр зэрхъан зэралькынштигъэмкэ цыфхэм ижом макъе арагъелууну ыкыл ахэр зэрэнэпцхэр агурагъэонэу.

Владимир Устиновым зэлукэл зэрэцхихъэунэфыкыгъэмкэ, 2023-рэ ильэсүм Кыблэ федеральнэ штольырим интернет-амал зэфэшхъафхэр гъогогу мин 27-м ехуя аяэллэхъуяа ашлонгыгъагъ. УФ-м и Президент и Полномочнэ лыклоу Кызэрэцхихъэцьгъэмкэ, къэбарлыгъээс системэхэм яхуумэнкэ гумэкыгъохэм адиштэу ишкыгээ амалхэр зэрхъях.

(Икіух я 2-рэ нэклуб. ит).

МЭКЬУОГЬУМ и 20-м НЭС

Мэфитюу къэнагъэм республикэ гъээзтэу «Адыгэ макъэр» нахь пыутэу
къишъутхыкын шъульэкыншт:

Индексэу П 4326: мэзи 6-р — сомэ 1061,40-рэ

Блэшъумгъэк! Фэгъэк! Отэн зыхэль уахътэр!

ЩЫНЭГЬОНЧЬЭНЫМ ИЛОФЫГЬОХЭР

(Иклэүх).

Культурнэ-просветительскээ Йофтхьа-
бзэхэм язэхэцэнкіэ, Урысыем уасэ
зыышыфашырэ цыфыгъэ шэпхъэ дахэ-
хэр ыккі унэгьо хабзэхэр зэльягъэшлэ-
гъэнхэмкіэ пшъэрьлхэр Кыблэ феде-
ральнэ шъольырым хэхээрэ регионхэм
афашыгъэх. Джащ фэдэу хабзэм димыштэу коцы зышлонгъохэм ягъогупэ
пабзыкынэу, іækкыб къералхэм къары-
кыихэрэр щылэнгъэм хэгъэгъозэгъэн-
хэмкіэ, ахэм урысыбзэр, зыхэхьягъэ-
хэм якултурэ, ятарихъ ягъэшлэгъэным-
кіэ Йофэу ашлэрэр агъэлтэшынэу пшъэ-
рьль афашыгъ.

ки- лъэнүкъомкѣ юфэу ашлэрэм джыри нахън
нэ зырагъяушъомбгъушт.

Шыгу къэтэгъэйжыбы 2024-рэ ильээсүүм Дунээ экономичесэй форумуу Петеңбург щыкылаа. Адигэ Республика-Мурманск Урысые обществэй «Шэнэгъэр» зэдэлэжжээньгээ зэрээзэдиряялштымкээ зээзгыныгээ зэрэшьизэдашыгээр. Ащеекызыэрэшьидэлтиятааэмкээ, гъесэнгъээ юфшынным нахь зырагъяашьомбгүүщт, хэгъэгум итариих, ащ хэхъоныгээ ышынгъэхэм афэгъэхьыгээ шэнэгъэрхэр цыифхэм нахь икьюу альагъяэссынтых. Къумпил Мурат зэрэхигъяаунэфыкыгъэмкээ, мы юфшынным къэбарлыгъяаэс политикийн, цыифхэм уасэ зыфашыре шүүгчээ.

хэр зэльягьешлэгъэнхэм, ныбжыкылэхэм
лоф адэшлэгъеням, терроризмээрэ нео-
нацизмээрэ яидаэологиии зыдьрамыгъэ-
хыхынымкэ сыйдигьу чылпэшхо щиубы-
тыштыг.

«Урсылем щынэгъончъэнымкэ и Совет изээлүкэл кыышагъятугъэ пшъэрльхэр зээл дгэцэклэштих. Терроризмээрэ неонацизмээрэ яицэологие зыдьрамыгъэхыхыннымкэ амал тедээхэр зетхьащтих. Сыдигуу фэмидэу непэлэл аар зинью тофыгъоу щит. Тицыфхэм къэбар нэнцлихэр кыыхагъяэштихынхэмкэл, къэбарэу ахэм къалжлахъэхэрэм тэрээзыр къахахыннымкэлэплиэгъу тафэхъуным мэхъянэшхо и!», — кыылагъярь республикэм и Лышхъээ.

Хыныгъом зэрэфэхъазырхэм тегущыIагъэх

*Хэбээ къулыкъухэм-рэ мэкъу-мэйчим ѹылаажьэхэрэмрэ зыхэлэжьэгъэх эз-
IукIэ АР-м и Лы-
шъхээ и Координа-
ционнэ гупчэ ѹы-
кIуагъ. Бжыхъасэ-
хэмрэ гъэтхасэхэм-
рэ яIухыжсын зэрэ-
фэхъазырхэм мыш
щытегушиIагъэх.*

vceB

Адыгейм и Лышъхъэу
Къумпыыл Мурат пшъэрыйль
къызэрәфишыгъэм тетэу
АР-м иминистрэхэм я
Кабинет и Тхъаматэ игуа-
дзэу Лыхэсэ Махъмуд
зэлуклэр зерищаь.

Іофтхабзэм хэлэжьядъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэ игуадзэу Цэй Эдуард, АР-м мэкью-мэшымкэ иминистрэу Къуанэ Анзаур, УФ-м ошлэдээмшигэ юфхэмкэ и Министерствэ АР-мкэ и Гъэлорышлэпилэ шъхьаалэ, Адыгэ Республика м хэгъэгу клоц юфхэмкэ и Министерствэ и Къэралыгъо автоинспекции, федеральнэ, республике упльэктокло къулькъухэм, чыыфэт организациехэм, муниципалитетхэм, агропромышленэ комплексим ипредприятиехэм ялашхээр.

АР-М МЭКЬУ-МЭЩЫМКІЭ

иминистрэй Къуанэ Ан-заур Адыгейм мы лъэны-къомкэ илофхэм язытет, лэжыгъэм илухыжынкэ шпъерильтэу ялехэм къатегущыагь. Аш къызэри-иуагъэмкэ, мыгъэ бжыхъасэхэр гектар мини 107,1-м ехъумэ аашшэгъагь. Бжыхъэсэ коцым гектар мин 81-м ехъу, хъэм — гектар мини 7,9-рэ, рапсым — гектар мини 9,7-рэ, трикалием — гектар мин 0,3-рэ зэльяубытыгь. Гектар мини 81,2-м ехъумэ ежъ-ежырэу къахыжыгъэ чыла-пхъэх ашагъэфедагъэр. Лэжъэкүлпэхэм япроценти 45,6-мэ чылэпхъэшүхэр арагъэкүлгү.

лыгъо Іэпылэгъу егъэгъо-
тыгъэнымкіе сомә миллион 573,1-у къыхагъэ-
кыгъэм щыщэу процент 42-р кызфагъэфедэгъа.
Гъерекіо хъызмэтшаплэ-
хэм трактори 178-рэ ком-
байн 18-рэ кызыләкла-
гъехъағь.

Зэүкіем кызыэрәща-
лыагъэмкіе, хыныгъом
мыгъэ хагъэлжкъеңтхэр
регистрации ашыгъэхъу
техникамкіе изытет
аупльәкүгъэхъэр ары.
Шышхъэум и 20-м нахъ
мыгужью һонигъори, ащ
къыкілельыкіорэ губгъо
һофшлэнхәри аухынхәу
рахъухъе.

Бжыхасэхэр зэрэраутыгъэхэмкіэ мэкъумэш мэхъянэ зиэ чыгухэм

яхыыл!эгъэ федеральнэ къэбарлыгъэлэс системэ зыкыым игъом къэбархэррагъэхъанхэ зэрэфаем чыгулэжхэм анаэ ты-рарагъэдзагь. Іккыб къэ-ралыгъохэм къащахыжы-рэ культурэхэм ячылэпхъэ-шүхэр зыщыхалхъащт чыл!эхэр гъэнэфэгъэнхэ, лэжыгъэхэр страховать ашын зэрэфаер зэlyuklem шихагъянафыкынч-

МЧС-м АР-мкѣ и Гъэ-
Iорышлѣпѣ шьхъаѣс ипащѣу
Станислав Илющенкем
машлом мэкъумэм псуэ-
тсам. Гончарини иште

лъэхэм закъышмыштэ-
нымкэ шлэгъэн фаехэр
къафиотагъ. Аш къызэ-
риуагъэмкэ, мы аужыре
ильяэси 5-м машлом мэкъу-
мэщым гьоогогуни 178-рэ

Лышъхъэ лъэшэу гъунэ альефы.

«Упльэккюкло къулыкъу-
хэмрэ Республикаем ичы-
гулэжхэмрэ техникэри,
водительхэри хыныгъом
зэрэфхэвьазырхэр, гъэсты-
ныгхээ-щыфэ материал-
хэр афикуштхэмэ икъоу
аупльэккун фае. Тыдэрэ
лъэгапы хыныгъом хэла-
жьэхэрэм — чыгулэжхэм
лэпылэгъу щарагъэгъотын
фае. Анахь шъхьалэр ава-
риехэр къэмигъэхъугъэн-
хэр, машом зыкъемигъэ-
штэгъэнир, лэжыигъэм
чэнагъэу фэхъущыр амал
зэрилэктэ нахь макэ шы-
гъэнир ары», — **кысыагь**
Джессе Махи мух.

Лыхэсэ Махьмуд. Зэүкіләм икіух АР-м мекү-мәшымкілә иминистрә республикәм и АПК ильянкыю зауләхәм къералыгъю Іәпүїэгъо аратыхәрәм къатегүшылай. Къоджәдәсхәм Йофшланлә къафәгъотыгъэнимкілә Іәпүїэгъо арагъәгъотырәм, мекү-мәщым щыләжъеңтхәр зәрагъәхъазырхәрәм, чыгухәр зәрагъәгъушырырәм, ильясыбәрә къэкіхъәрәм зәрадәлажъәхъәрәм, автотехникәр фәгъәкәтәнингъэ зилә уасекілә зәраәкіләгъахъәрәм, унегъо фермәхәм язегъәушшомбүгүнкілә грантхәр къазәрапатырәм етхыхъе Йофигъохәм чыгуләжъхәм аналә тырараласад.

АР-м и Лышъхэ ипресс-къулыкъу

Мэхъянэшхо зиЛЭ лъэныкъу

Ішъынэ Асплан

— Хэушъхъафыкъыгъэ дээ операциер зыщыкъорэ лъэхъяным тикъералыгъо ылашхъэ къиуцорэ щынагъохэр щыгъэзыгъэнхэмкэ, геополитическэ пыуе тиЛЭХЭМ ныбжыкъэхэр агъадэонхэмкэ шыкъэу агъафедэхэрээр къыхэгъэшыгъэнхэмкэ амалэу тиЛЭХЭМ агфедэгъэлорышэнхэ фое. Джирэ технологиехэр къызфагъэфедээз къебар нэпцхээр зыгъэлүхэрэм ныбжыкъэхэр ямыдэунхэу, экстремизмэр, терроризмэр зыщышхэр ядгъашэнхэу щыт. Джащ фээр юфыгъо шъхъафхэм адэлжээрэ, хашыкъи куу афызиц цыфхэр непэрэ юфхъабзэм зэрэхэлажъэхэрээр сигуалэ, сэри 1-пэлэсэнэгъэу сэлкэлэлымкэ садэгощэйт. Пэшорыгъэш ыкъи

зыфиорэ доклад гъешгэйон къышыгъ.

Ышъякъэ зигугуу къэтшыгъэ Комитетым итхъаматэу Шъхъэлэхъо Аскэр къызэриуагъэмкэ, мыш фэдэ юфхъабзэхэр апэрэп республикэм зэрэшызэхэшхэрэр.

— Хэгъэгум къыщыхъурэ гумэкъыгъохэм яльхъан зэщихъою куачхээм ныбжыкъэхэр амьгъэппэхъунхэм, дин ыкъи лъэлкэ зэгурмын оноигъэхэм ахэшгээ мыхъунхэм япхыгъэ юфхъабзэхэрээр зэпымьюу зэхэтшэнхэм мэхъянэ я! Мы ашшэрэ еджаплэм къэралыгъо зэфэшхъафхэм къарыкъыгъэ студентхэр зэрэшдэххэрэр кыдэдтэлти зэлүкэгъур щыредгъэлкокынэу къыхэтхыгъ.

Гъэунэфыкъыгъ Шъхъэлэхъо Аскэр.

Юфыгъоу къаётгэгъэм фэгъэхъыгъэ шенгээлэхъэр, хэбзэухъумаклохэр, динлэхъэр конференцием къыщыгущылагъэх, къеух зэфэхысыжхэрэш ашыгъэх.

ІШЬЫНЭ Сусан.

общественэ юфшэнным фэгъэхъыгъэ методическэ тхыгъэу сиЛЭХЭМ къэзгэлэхъоштых, — къыхигъэшыгъ Вадим Шеллер.

Нэужым Кемеровскэ университетым и Координационнэ гупчэ ипащэ «Актуальные тренды деструктивных проявлений в среде учащейся молодежи»

Урысие шиЛЭНыгъэ-практическэ конференциеу «Къэралыгъуабэхэр Урысие къызыщытууцугъэхэ лъэхъяным лъэпкъ щынэгъончъагъэр гъэптигъэнхэмкэ стратегическэ лъэныкъохэр гъэнифэгъэнхэр» зыфиорэр Мыеекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым щыкъуагъ.

Аш хэлжэвэхэх тарихъ шиЛЭНыгъэнхэмкэ кандидатэу, доцентэу, Кемеровскэ къэралыгъо университетым ныбжыкъэхэм граждан еплыкъэ тэрэз ялэнхэмкэ, лъэпкъ ёкъи дин зэпэуцужжэхэм, терроризмэм ахэшгэхэх мыхъунхэмкэ и Координационнэ гупчэ ипащэ Вадим Шиллер, АР-м терроризмэм пэуцужжыгъэнхэмкэ икомиссие и Аппарат ипащэу Лын Азэмэт, Адьгейим лъэпкъ юфхэмкэ, йэкъыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэзүхэм адьрэлээ зэпхынгъэхэм-

кэ ёкъи къебар жъугъэм иамалхэмкэ и Комитет итхъаматэу Шъхъэлэхъо Аскэр, шиЛЭНыгъэлэхъхэр, хэбзэухъумаклохъу къулкъу, общественэ ёкъи дин организациехэм, муниципальнэ образованиехэм ялпыклохэр.

Юфхъабзэм ишшэрэйль шъхъаэр Урысие Федерациер гумэкъыгъо лъэхъан зыщыхэтым лъялкъ щынэгъончъагъэр гъэптигъэнхэмкэ стратегическэ лъэныкъохэм атегущыялныр, eklopaklexхэр къыхэхыгъэнхэр ары.

Мыеекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым иректорэу Къуижъ Сайдэ шуфэс гущыгъэнхэмкэ юфхъабзэм хэлажъэхэрэм закыфигъэзагъ. Тикъералыгъо зыхэт гумэкъыгъо лъэхъяным ныбжыкъэхэр къебар нэпцхэм ашыухъумэгъэнхэмкэ непэрэ зэлүкъялэхмэхэнхэмкэ зэриэр аш къыуагъ.

— Тиапшъэрэ еджаплэм къызэрхэшүхъыгъэр тигуалэ. Конференцием мы юфыгъом фэгъэзэгъэ тишиЛЭНыгъэлэхъхэри хэлажъэх, ахэм алэкъэль шиЛЭНыгъэхэмкэ къыжкудэгощэхтых,

— хигъэунэфыкъыгъ Къуижъ Сайдэ.

Тарихъ шиЛЭНыгъэнхэмкэ кандидатэу Вадим Шеллер ильэс 20 хуягъэу ныбжыкъэхэм адэлажъэ, социалнэ хъытыухэм къашекъокырэ къебар нэпцхэм ахэшгэхэх мыхъунхэм фэорышшэйт шыкъэхэр къегъотых.

Росгвардием макъэ къегъэIу

Украинэм хэгъэгу клоц Iофхэмкэ икъулыкъуухэм, Донецкэ ёкъи Луганскэ народнэ республикэхэм, Запорожскэ, Херсон хэкухэм якъэралыгъо къулыкъуухэм къаратыгъэ Iизын тхылхэмкэ айыгъ Iашэр агъафедэн зэральэкъицт шыкъIемкэ Росгвардием макъэ къегъэIу.

2023-рэ ильэсүм мэкъуогъум и 13-м аштэгэе Федеральнэ законэу N 207-рэ зытетэу «Iашэм игъафедэнкэ ёкъи ухуумэн юфхэмкэ правовой зэфыщтыкъэхэр гъэтэрэзигъэнхэм, Урысие Федерацием ишьольтихэм общественэ щынэгъончъагъэмрэ рэхъатыныгъэмрэ къащуухъумгъэнхэмкэ амалэу зэрхъаштхэм яхылгагъ» зыфиорэр диштэу Урысие Федерацием игражданхэу Донецкэ ёкъи Луганскэ народнэ республикэхэм, Запорожскэ, Херсон хэкухэм ренэу ашыпсэурхэрэм е ашыпсэурхэрэм, Урысие ихэбзэ-

Росгвардием

гъэуцугъэ диштэу регистрацие амашыгъэ Iашэм зиЛЭХЭМ:

— Iашэм учет шыгъэнхэмкэ пъэду тхылхыр айыгъэу Росгвардием ичылээ къулыкъу 2024-рэ ильэсүм мэкъуогъум и 13-м нэс зыфагъэзэн фое. Учет зэрагъэуцухэрэм пае Iизын тхылхэр зэблахъунхэу ищыкъагъэп.

— Украина, ДНР-м, ЛНР-м яуполномоченнэ къулыкъуухэм къаратыгъэ Iизын тхылхэмкэ Iашэр айыгъын, агъафедэн альэкъицт 2026-рэ ильэсүм щылэ мазэм и 1-м нэс.

— Украина, ДНР-м, ЛНР-м яуполномоченнэ къулыкъуухэм къаратыгъэ Iизын тхылхэмкэ Iашэр айыгъын пае къэралыгъо дээ организацием Iэклагъэханхэ фое.

— Зыщыпсэухэрэ чылпэр захъожькъэ, мазэм къыкъоц Iизын тхылхэр зэблахъун альэкъицт.

— ЗиЛЭХЭМ Урысие Федерацием регистрацие щызгъэшыхэрэм фитныгъэ ялэшт Iашэм ралхъашт патронхэр Урысие Федерацием ишьольтихэм къащащэфынхэу.

— Украина, ДНР-м, ЛНР-м якулыкъуухэм къаратыгъэ Iизын тхылхэр ялзубытлыгъэ Iашэм зэрагъэфедэгъэ ильэс пчагъээр къызыдальтиэрээр шэкъо Iашэм ялэнхэмкэ лицензие къараты зыхъукъэ ары.

— Урысие Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ Iашэм ехылгагъэм диштэу Iашэр айыгъы, зэрахъэ, агъафедэ ёкъи ашэ.

— Украина, ДНР-м, ЛНР-м якулыкъуухэм яIизын тхылхэм ачылпэ Iашэм зэрахъанымкэ Росгвардием Iизын тхылхэр заритырэг гражданска, къулыкъу Iашэмрэ патронхэмрэ я Къэралыгъо кадастэр е сертификатхэм я Реестрэ зыкъи аш фэдэ Iашэм ехылгагъэ къэбархэр итхэ зыхъукъэ ары.

ШЭУЖХЭМ

(Икзух).

— Сэргэ нанэ ихальжъор хъалыжъо къызэркүү: тыгъэнэйкъор зителлъэу, къуаеу дэльдим щигъум нэмийк хэмийлэу, дагъэм щигъажъагъэр. Джащ фэд сэри сянэжъ ыгъажъэштгъэ, нэүхүм сянэ ышшэу, джы сэ сипшашшэе езгашшэрэр. Ылэрэ ильэсийн журналистиу мыш сихэтыгъ, джы бысымгуащэу сихэлжэйгъ. Бэзыльфыгъэ Ӏепэлэсабэхэм уакырыглызыз, аш да��лоу, пхъе машом упэтэу хъалыжъо бъяжъэныр гъешэгъон дэд, — хигъэнэфыкыгъ тиофшэгъою Ӏашынэ Сусанэ.

Фестивалым тэ аперэу тыхэлжэйгъээмэ, Красногвардейскэ районым щыщ Брант Анжелэ мэфэкыим ибысым шыыпкы поми хъущт, иапэрэ ильэс къыщеяжъагъэу зы гъе блигъекыгъэп. Ашкыгэ мизэгъэгурэр я 13-у хугуягъ. «Сигуапэу рензу сыйкъеко», — elo аш.

Игуапэу мэфэкыим аперэу хэлжэйгъ. Мухаммад Басел. Ильэсипшкыгъэ узэгэлбэжъэмэ бысымгуащэр Дамаск къикыжъы хэкужъым къэкложыгъ, ау джырэ нэс Адыгэ хъалыжъом имэфэк хэлжээнэу ыгу къэкигъэп. Мы ильэсийм зырагъэблагъэм игуапэу зыкышигъэлжэйгъуагъ, «Къэзыгъэзжыгъе хъалыжъу» зыфиорэ льэнүкъомкэ зиуштэгъ. Арыре «Адыгэ макъэмкэ» тикупрэ тизэгофнэу хугуягъ ыкли гущыгъэгъу тизэфхэйгъ. Шогъешэгъонэу тихъалыжъо шыкыгъе къылтыглыгъ, тикъуае илшүгыгъ ыупльягъуагъ.

— Шыуикъуа Ӏешу дэд, хъалыжъохэри дахэу шьошгын. Тэ тихъалыжъохэр шьошууихэхэм афэдэхэл: нахь цыклух, къуаеши щигжжийг шуцлэхэтхэх. Мэфэк шагъом тыхъихэфагъ, сигуапэу мыш сыйкъизэркүүагъэр, — къыуагъ аш.

Рыфабгъо ипсыкъефэххэм адигэ хъалыжъом имэфэк закъол ашыреклокырэр. Адыгэ къуажъым, къэбым ямафэхэр шьхъадж палъэ илэу щизэхашэх. А пстэур зигукъекыр Бибэ Мурадин. Ежыр непэ къытхэммытижъими ишшашэхэмрэ ишхъэгъусэрэ аш юфэу риҳыхъяжъагъэр лягъягъуатэ. Ары паклош, мэфэкхэм джы Урысые патент апыль хууѓэ.

— Ильэситукэ узэгэлбэжъэмэ тимэфэкхэр Роспатентым щитхынхэу тыгу къэкигъигъ ыкли ишкэгъэ тхылхэхэр охьтэшурэ дгэххазырыгъэх: Адыгэ хъалыжъом, къэбым, къуажъым ямэфэкхэм язэхэшэн тята игуукашыгъэу зэрэштигъ къетышуяхъатыгъ. Джащ фэдэу блэкыгъэ ильэсийм хугъэ-шэгъэ зеклонымкэ зэнэкъокъум «Адыгэ хъалыжъом имэ-

фэк» Къыблэ ыкли Темир-Кавказ шьольрхэмкэ я 2-рэ чылгэр къыцихъигъ. Хугъэ-шэгъэ зеклоным Адыгэим зыщезгэшумбгъурэ проект анах дэгъухэм ахалтыгат. А пстэури къылдэххуутигъэл тимэфэк хэлжъэхэрэмрэ аш изэхэшкүү комитет хэтхэмрэ мыхъульхэхэмэ, — къыхигъэштигъ Бибэ Заремэ. Къыуагъэм къыкъельклоу «Урысые изаслужене журналист» зыфиорэ щигъуцээр къызэрфагъэшшошагъэмкэ фэгу-

шыагъ ыкли ильэс 13-м къыкъоц мэфэкым изэхэшэнкэ юфышкоу зэшүүхчэрэ фэш рэзэнгъэ гущыгъэхэр фигъэзжагъэх тиофшэгъою Тэу Замире. Аш имызакъоу «Тхъэм уегъэпсэу» гущыгъэхэр къылжэхыгъэх лягъпк шыуашэр щигъуэу ильэс къэс Рыфабгъо ипсыкъефэххэм ашыреклокырэр мэфэкхэр къэзгэдэхэрэ Хъоклон Хамедэ. Джащ фэдэу КъТРК-м ирэжиссерэу Гъазые Бирамхъан лягъпк күлтурэм, шэн-хабзэхэм якъеухъумэн

иахьышу зэрэхильхъэрэм пае ДАХ-м иштихуу тхыль Адыгэ Хасэм итхаматеу Лымышщэкьо Рэмэзан къыритыжыгъ.

Джащ фэдэу творческэ зэхахъэу «Ошадэм» мэфэкыим къеклонгэхэх хъаклэхэр лягъпк күлтурэм нэуасэ фишшыгъэх, зэхэшаклоэм зэнэкъокъухэр рагъэклохыгъэх. «Адыгэ макъэм» фэгъэхыгъэ учлэхэу Мэшлэкьо Сайдэ къыгъэхъазырыгъэхэм джэуап тэрэхэр къязытыжыгъэхэм адигэбзэ мэфэпчхэр шүхуафтынэу аратыгъэх.

Хъалыжъом игъэжъэгъу

Хъалыжъохэм ягъэжъэгъу мэфэкым ихъуэ-шэгъэ шьхъал. Машор зэкленгээнагъэмэ, щуанхэр тырагъэуагъэхэмэ — Ѣлэхэм хъалыжъор шэхэху хъазырышт. Аш гу лъызытэгъэ зеклохэр мэфэкым къеклонгэхэр Ӏанэхэм къацызэлэууцаагъэх. Мафэм ифэбагъэ къэзгэлэгэшыгъэ пхъе машохэм бысымгуащхэр алэууцаагъэх. Тхъацу дэгүүмрэ къое Ӏашуурэ ямызакъоу мэшшо тэрэзми хъалыжъо гъэжъэнэмкэ мэхъанэшхо ил. Ар ифэшьуашэу зеклэмыгъэблагъэмэ зэдэпльхъагъэр хъаулыгъякэе льытэ. Машор изэтгэууцон гумэкыгъохэр къылыгъягъэхэм, а уштынми бысымгуащхэр пхырыкыгъэх. Охтэ къэхэм къыкъоц хъалыжъо стырхэр къызэратэхъягъэх. Тэ тикуп ибысымгощ шьхъал Ӏашынэ Сусанэ ынапшьэмэ къялхъорэ мэшшо тхуубэхэм къамыгъеуцуо хъалыжъохэр ыгъэжъагъэх ыкли ахэр стырэу ашхынх къежэу щигъуэх хъа-къэхэм афэдгощыгъэх. Ростов хэкум къикыгъэх Роман Шнуровым ыпкэ хэмийтэй эзреттигъээр шогъешэгъоныгъ. Игуапэу иунагъо исхэм язырызыгъо хъалыжъор шытагь.

— Шыпкъэр плоштмэ, аперэу мыр сэшхи, Ӏешу дэд. Мэфэкым тэ ошэ-дэмышшэу тыхъыхэфагъ. Адыгэим аперэу тыхъекуагъэу ичилгээ дахэхэр къэтэлэхъягъэх. Мыш тыхъызыдахъэм мэфэк шагъо щыреклокыу къычлэгъэгъ. Дэгүү дэд, лъэшэу тигуапэ хугуягъ. Ӏешлоу тыххагъ, лягъпк күлтурэм нэуасэ зыфэтшыгъэ, — къыиддэгошагъ тихъалыжъо гъэжъагъэ зэттигъэ зеклор.

Джащ фэдэу гъэжъэгъу тимыфээх хъалыжъохэр зэбгырыкыгъэх. Зигъэхъазырын сыхъат пчыагъэ зыпэлдүгжэхъэгъэх тхъацуухъягъыр сыхъаткэ къэдгэжъагъ. Чан дэдэу юф зышагъэхэр къыдготыгъэ Блашэпсынэ щыщ бысымгуащхэр ары. Ахэр зэнэкъокъум ильэнэйкьо пстэуими

апай

ахэлжьагъэх. Нэмыкі районхэм къа-
рыкыгъэхами къыкырагъэчыгъэп. А
мафэм осешихэм кын альэгъугъ.
Пстэу-
мэ яупльекун Іашугъэми, анахь дэ-
гъур къыхэпхыныр Іашхэгъэп. Ары

нахь мышіеми, егъэжьагъэм кіэ фэ-
хүн фаети, зэфхэсэйжхэр шхъеи-
хыгъэ къашыгъэх.

«Нанэ ихъалыжъу» зыфиорэмкіэ
гъезетэу «Адыгэ макъэм» ибысымгуашэ

Іашынэ Сусанэ аперэ чыпіэр къыфа-
гъэшшошагъ. Осәші купым хэт Гъазые
Бирамхъан къызериуагъэмкіэ, адигэ
хъалыжъо шыыпкъэ дгъэжьагъэу альы-
тагъ. «Мэфэкі хъалыжъомкіэ» Кошхэблэ

районым щыщ Дыбэгъо Сайдэ пэртэ
хъуль. Адыгэкъалэ щыщ Цуекъо Риммэ
«Бысымгуашэм ихъалыжъу» зыфиорэм-
кіэ анахь дэгъо альытагъ. «Нисэ іапэм-
кіэ» Мыекъолэ районыр къэзыгъэлъэ-
гъогъэ Дзыбэ Заремэ анахь Іепзеласэу
къычіекъыгъ. Сирием къикыгъыгъэ
Мухаммад Басела «Къэзгэзэжыгъэ
хъалыжъо» анахь Іашур ыгъэжъагъ.
Адыгэ хъалыжъом ишхъафтын шхъаэ
Теуцожь районым щыщ Кыкы Маринэ
къылажъыгъ. Теклоныгъэ къыдэзыхъгъэ-
хэм ямызакуо фестивалын хэлэжьа-
гъэхэм зэкіэм ар къэзыушихъатырэ
тхылхэмрэ шүхъафтынхэмрэ аратыгъэх.
Пстэури зэхэхтэу зытырахыгъэ сурэтэр
мэфэкім кіэух дахэ фэхъугъ.

«Адыгэ макъэм» иофышіэхэмкіэ
«Адыгэ хъалыжъом и Мафэ» тээрэхэ-
лэжъагъэр гопэшко тыйхъугъ. «Нанэ
ихъалыжъу» зыфиорэ лъэнэкъомкіэ
а перэ чыпіэр къызэрэтфагъэшшошагъем
ар фэдитлоу кыгъэлъэшагъ. Республи-
кэм ибысымгощэ бэлахъхэм таготэу аш
тыхэлэжъэн зэрэлтэйкыгъэр зымыуасэ
щынэп. Мэфэ жөркө фабэми, пшъэдэ-
кыжъеу зыфэтльэгъужырэми, пхъэ
машоми тагъэулэгъэми, пшъыгъэ гу-
шугаю ар тэххэгъ, тигуапэу ар джы-
ри бэрэ тигу къэкыгъыщ. Аши изакъол,
мэфэкім хэлэжъэрэ бысымгуашэхэм
нэмыкынэкіэ тяплыгъ, «лъыгъе» зэрэхэ
— фабэм машор ашчы, лъэпкэ шхы-
ныгъохэр щагъаэх, лъагъекъутэх, неу-
щырэм лъапсэ фашы.

АНЦОКЬО Ирин.
Сурэтхэр: Александра Балабась.

«Адыгейм ижъогъожыхэр»

**Кіэлэцкылухэмрэ ныб-
жыкылехэмрэ я Дунэе
фестиваль-зэнэкъокъоу
«Адыгейм ижъогъо-
жыхыхэр» зыфиорэр мы
мафхэм Мыекъуап
щыкыуагъ.**

Мыгъэ ар я 15-у зэхажагъ.
Иофхъабзэр Ленинимы ыцэ
зыхъыре гупчэм Ѣызхажагъ.
АР-м культурэмкіэ и Министер-
ствэрэ Лъэпкэ культурэм и
Гупчэмрэ аш кіэшакъо фэхъу-
гъэх. Федеральнэ лъэпкэ про-
ектэу «Культурэм» къыдыхэ-
лъятахъеурагъеклокыгъ.

Кіэлэцкылухэм фестивалым
ишшэрьль шхъаэр искуствэм
хэхъоныгъэхэр ышынхэм, сэ-
наущигъэ зыхъэл ныбжыкылехэр
къыхэхъэшыгъэнхэм. Иоф адэ-
шшэгъэнэир ары. Кіэлэцкылумэ
афытегъэпсихъэгъэ къэгъэлэ-
гъонхэр нахьыбэу зэхажэнхэр
фестивалым къыдыхэлъятахъ.
Аш ишшуагъекіэ кіэлэцкылухэм
сэнаущикем күнжэхэмрэ искуств-
вэмрэ альэныкъокъо гъэхъагъэу
щылехэм нэхуас зафашын амал
ялэшт.

АР-м культурэмкіэ и Министер-
ствэрэ ыцэкіэ Иофхъабзэм
къеблэгъагъэхэм шүфэс гушы-
лехэмкіэ закыфигъэзагъ Адыгей-
им культурэмкіэ иминистрэ
игуадзэу Кушъу Светланэ.

— «Адыгейм ижъогъожых-
хэр» зыфиорэр фестивалыр
культурэмкіэ Иофхъабзэр анахь
шхъаэр эшчыгъэх. Аш

ИТОГИ ФЕСТИВАЛЯ-КОНКУРСА

Лъэпшыкъо Фатим

хэлэжъэрэ кіэлэцкылухэм ялэп-
лэсэнгъэ хагъахъо. Ар зихьаты-
рыр зыгъасэхэу зыгъэхъазырхэ-
рэр ары. Мыш фэдэу дахэу
Иофхъабзэр зэрээхэшагъэмкіэ
ахэм рэззенгъэ гуշылехэр
афэзгээз шынгъу. Мышээрэ
Иофхъабзэм Урысъем ишшо-
лтыр 12-мэ къэралыгъу 8-мэ
ялыхъохэр хэлэжъагъэх, тапэкэ
дгъури аш нахь зеджъэушомб-
гъущт. — **къыуагъ Кушъу
Светланэ.**

Пстэумкы фестивалым ильес-
си 6 — 22-рэ зыныбжъ нэбгыре
200-м нахьыбэ хэлэжъагъ. Ахэр

республикэм ирайонхэм къары-
кыгъэ творческе купых, къэ-
шүаклох ыкы орэдьох. Къэгъэ-
лэлгэйонибэ ахэм къагъэхъа-
зырыгъ. Зэнэкъокъур заочнэ
шынкіэм тетэурагъеклокыгъ,
анахь дэгүхэр осешихэм къы-
хажыгъэх. Ары Иофхъабзэр
гъэшлэгъон къэзышыгъэри.
Еллыгъэхэмкіэ ар зы жы
къэшэгъоу куагъэ. Ахэм ялэгү-
шшоо тео макъэ зэпүүгъэп. Фес-
тивалым хэлэжъагъэхэм зэкіэм
ар къэзыушихъатырэ тхылхэм-
ре шүхъафтынхэмрэ аратыгъэх.
— Къокыпіэм щыпсэурэ

лъэпкхэм яискусствэкіэ Къэрэ-
лыгъо музейм икъутамэу Мыекъуап
щыэм илашшу, фестиваль-зэнэкъокъум
иосәші купым итхаматэу Шъэуапцэкъо Ами-
нат къыуагъ:
— Ильес 15 хъульэу кіэлэцкы-
лухэм ыкы ныбжыкылехэм сэ-
наущигъэ ахэлтыр къызыща-
гъэлгэйон альэкыщт фестивалыр
зэхэтэш. Мыш хэлажъэ-
хэрэм якъээгэлъэгъонхэр гъэ-
шэлэгъонх. Осәші купым хэтхэм
Иофшэнешо зэшшуахыгъ, куп
пэпчь ифэшшуашэу хагъэунэфы-
кыгъ. Тихгээгү жьогъожыя-

кіэхэр къышынэфыгъэх, джыри
нахь лъэгэпэ инхэм анэсынхэу
афэтээ.

Мы ильесым дунэе фестива-
лым и Гран-при зыфагъэшшошагъ-
эр Чечэн Республикэм Лъэпкэ
Іэмэ-псымхэмкіэ икілэцкыкү-
нубжыкылухэмкіэ оркестрэу «Хъалкъан
мукъамаш» зыфиорэр ары.
Ансамблэм илашшу Чечэнским
культурэмкіэ изаслуженэ иофы-
шшу Арсан Кусариевыр ары.
Къэкъорэ ильесым мы купым
фестивалыр къызэуихыщт.

— Тэ Чечэн Республикэм
тыкъикыгъ. Лъэпкэ Іэмэ-псы-
мхэм къядгъэлорэ мэкъамэу
«Чеченское поппури» зыфиорэр
къэтшагъ. Дунэе зэнэкъокъубэ-
мэ теклоныгъэ къащидхыгъ.
«Адыгейм ижъогъожыхэм»
къышыфагъэшшошагъ Гран-при
цэл лъаплэм тырыраз. Мэзицкэ
уздэлэбжэхэм «Урысъем иза-
служенэ куп» зыфиорэр щыт-
хуцэлэр къытфагъэшшошагъ, —
къыуагъ Арсан Кусариевыр.

Анбжъ ельтигъэу теклоны-
гъэ къыдэзыхъэхэр агъэнэ-
фагъэх. Зэнэкъокъум илауреат
хъульэ нэбгыре 56-рэ.

Иофхъабзэм хэлэжъэхэзэ
Адыгэ Республикэм ичыпіэ дахэхэр
арагъэлэгъу-
гъэх, тильэпкэ шэн-хабзэхэр,
Адыгейм итарих къафалотагъ,
циф гъэшлэгъонхэм агуягъекла-
гъэх. Иофхъабзэр хъаклэхэмкі,
бысымхэмкі мэфэкі ин хъульэ.
Аш лъыпьыдзагъу «Фестиваль
Красок» зыфиорэр рагъэжъагъ.

Лъэпшыкъо Фатим.

Щагъдый Ижъогъойн

Мыгъэ ар я 25-рэү зэхажаагь ыкын шы 200 фэдизмэ ядэхагъэ, япсыхъагъэ, aklyachie къышаагъэльэгъуагь. Адыгэшэу 9 ахэм ахтэйгь.

Шы. Адыгэмкіэ мы гущыІэр лъэшы, мэхъэнэ ин и!, ныкыльфыгъэм зэрэджхэу ныбджэгъум, гъунэгъум, благајэм еджэнхэ альъекы. Ар дэдэр ralo посэушхъэм. Цыхъеу фашырэр, фыщытыкэу фырьяэр, шу зэральэгъурэр къагъельягъо «шы» аш ралуагъ. Мы цэр къыз-хахыгъэм үүж зы ллэшлэгъог тешлэжьыгъэр, ау зыфаусыгъэм ар төфэ дэдэу зэрэратыгъэр непи къэлъагъо. Зын къыльфыгъэ зэшхэр зэрэзэфыщихъеу адигэшымре адигз шыумре зэфыщыхъ. Шым шхъэкіефенгъеу фашырэр къагъельягъо орэд фызэхальхъагъеу къыфalo, тхыдэхэм икъебар къащыраотыкы, тхаклохэм якъэлэмьпэ фагъатхэ. Зыфэдэ къэмыхъугъе посэушхъэ дахэм уфэусен-ныр къитефэ. Ежыри ибысым, ыш фэшьыпкъ, ипкъеу, икъотгъу.

«Рэдэд, утишыгъа гъогу утештыфэ, мары зэ зыкъэшилэжьицт, укъисициныиш, моу благъэу щыт губгъо нэклим къицичтыыхъащ» — шэцым тызекIуалIэм Щынджые щынц Батмэн Мурат иши дэгүүщIэу къязэхэтхыгъ. «УзэхешилыкIа?» — *төвчилы*

— *тэүнчөл.*
«Сыд піорэр, зы цыиф сыйэрээз-
химышыкысыгъеу си Рэдэд си-
гурэл», — *къэгүйэ шыур.*

Километрэ 1800-рэ шыхэм кызыз-
пачыгъ Бытырбыф къесыфэхэ. Шызещэ
машинэ иным итхэу къащагъэх. Зандэү
зэшлэхэу гъогур къизэпзызычыгъэ
япурхэм шахъохэр яшушлэх, яушыих.
Дахэу зыкъагъэльгэйон фае, къянэкъо-
кун икъун щил.

Шы 200 къызеращэлэгъэ зэlyukлэшхом уакъыхэшынам пае уегугъупэн фae.

Къызажэхэрэ күп

Шыҳэм якъэгъэльгъон инэу Бытыр-быиф ўшыкюрэм Адыгэ Республикаем и «Шыу Хасэ» илъеситф хъугъэу хэлажьэ. Къэбэртэе-Бэлькъярым, Къэрэщэе-Черкесым яшахъохэри къызгущаагъэхэу, алыхашымын шэ агъэлү.

«Тии икъэбзагъэ, ильэрыхъагъэ, идэхагъэ дгъэльэгъонхэр тимур-рад. Адыгэшыр тятэжжъэм къыхахыгъэ шы лъэнкъ. Ар дгъэ-къодынэу тыфитэп. Шахъохэм ашлогошышылэгъонэу агуи, аписи, акъуачи рахъылшээ шыхэр алы-гъых, адигэшыр агъэбагъю. Ащ ишиуагъекиэ къэбэртэе шы лъэн-къыкъиэ шахъохэм ядунае щашшэрэр тыухъумэн тльэкъы-гъэ», — къыхегъещы Адыгейим и «Шыу Хасэ» итхъаматэу

Тхапишъэкъо Альберт.
Іоф псынкіләп аш зэшүүхырэр. Купым нэбгырэ 40 фэдиз хэт. Шахъохэр, шуухэр, лъэпкъ Іәпэләсэхэр, пышнаохэр, къэшьуаклохэр. А зэкээр зэфэппшэним, тхъамафа дэкігүйор зэпыбгъэфнэм

ылькуи, къарыуи, щэлагъи ищыкIагъ.
«ІэнIэгъухэр тимыIэу тыкъэ-
клоштыныгъеп. Тыфэраз лъешэу
Адыгейм и Лышъхъэу КъумпIыл
Мурат, ащ ынаIэ къыттет, ты-
къэкIонымкIэ шиIуагъэ гъэ къэс
къытегъэкIы. Джасщ фэдэу мы-
гъэрэ къэкIогъум мылькукIэ
къыдэIэнIагъ шы лъэнкъы-
шIухэм яхъун дэлжъэрэ фермэу

Мэкъуогъум и 8-м къыщыублагъэу и 12-м нэс къалэу
Санкт-Петербург (Бытырбыф) шыхэм ядунэе къэгъэльэгъон
щыкъуагъ.

Шым иушэтып!

«Джэнэт». Адыгэшыр ядгъэшІэнным мэхъанэу иІэр къызгуры Йорэ Іашъхъэтетхэр тиІех. АицкІэ тинасын къыхъыгъ», — **къыпегъахъо гуЩы Іэм Тхапишъэкъо Альберт**

Альберт.
Адыгэхэм зэхэцклохэр къяжэх, анах
хъэклэ льаплэу зыпэгъокъыхэрэм ашыцых.
Шыкэм я Дунэе къагъэльгъонэу «Ипп
посферэм» Иэшхъэзетезу Лаура Мигель
«Шыу Хасэм». Бытырбыф къыщиклурэз
П-огур къынчикир.

тъогур къыдикүгъ.
«Ильэситф хъугъэ шыхэм якъ-
гъельэгъон изэхэцаклоу Ioф
сийэнэу зысыублагъэр. Аиц фэдиз
хъугъэ шьо шыуикути «Иппос-
ферэм» къызэрэклорэр. Арышъ,
тыззэгъус. Адыгэ купыр ины,
дахэ, шыкIашло, хабзэр, куль-
турэр егъельагъох. «Къэклощт-
ха адыгэхэр яшьоиш дахэхэр
ацыгъхэу?» — алозэ къысэ-
упчIых цыифхэр. Арышъ, тигуа-
нэу тыкъышуажэ зэпти, шыу-
къэклонэу амал зэрэжсугъоты-
гъэмкил лъешэу тышьуфэрэз»,
— къыхигъецигъ *Лаура Ми-*
гель.

Шъхъадж Йоф Іахъ иІ

Шыхэмэр шыухэмэр күпым щышъхьаң
Іәх, ахэр ары къэгъельэгъоным ижкуад
тъохэр. Адыгэшыр агъельэгъону мыгъэз
Бытырбыф къуагъя Адыгеим щышъ
шыуищ. Ахэр — Батмэн Мурат, ыщағъэр
ежым ишэу «Рэдэд», Тхъаркъохъе
Тимур, ыщэгъэ шыр «Бираам», зиер
Гыыдзэ Рэмэзан, Картен Русльян, зы
тесыгъэр ежым ишэу «Абрек». Къэрэз
щэ-Черкесым къикыгъэх Тхъахъе
Ибрахым, шэу зытесыгъэр «Висмут»
зиер Дэр Вячеслав, Кіәдәклое Замрэт
ежым ишэу «Ковбой» къышагъэр, Бэ
щтэо Мурат зытесыгъэ шыр «Алмаз»
зиер шы хууплэу «Гогущ». Къэбэртэе
Бэлькъарыми шиш къырашыгъэр. «До
зор», «Каро», «Аватар». Шыри шы

*төфө дөдэу адыгэхэм аусыгъ, зэ-
ихэм афэдэх шындрэ шынумрэ...»
— джасц фэдэ шІошІхэмкІэ
тикуп икъэгъельзгъон еплтыгъэ
цЫфхэр къылдэгощагъэх.*

Адыгэштыр адыгэ күлтүрэм изы Іахь, ар игушхъэлэжкыгъ, зэрэгшхорэ гъэхагь. Ары ыпэрапшэу «Шыу Хасэм» Бытырбыф щигъэльягъорэр. Ащ дыкын-гъо лъэпкъ хабзэм къыдыхэлъитэгъэ шыкікхэр егъэльягъох. Хъакіещэу зэйчи-хырэр луххэ-лукл зэпыт.

Хыръэр түхбэгүкү зэгтэй.

Къэшьокло купэу «Абрекхэр» ильз-ситфыми Бытырыбыф клаугъэ, шыухэм якъэгъэлзэгъон адыгэ къашьоклэ ыгъэ-клэрэклагъ. Джаш фэдэу лъэпкъ ӏепэлсэу Боджэкъо Бэллэ «Шыу Хасэм» дэлжээ, аш иштуушэхэмкэ, илэмэ-псымэхэмкэ зэлиуахыре хъялкэш-музеир гъэдэхагъэ.

«Сыд нахь гъэшIэгъонэу цыфхэм язгъельэгъун, шахъохэм язэхахьи сыд нахь диштэцтыр? Мы учIэм семыгушицыу сыкъакIорэн. Мары мызэгъэгум «Шыу Хасэм» итамыгъэ дышъэидекIэ хэдыхыкIыгъэу къэс-щагъ, джсац фэдэу Iэхъухэр, тхъакIумалъэхэр къыздэсциа-гъэх, ахэр схъы зэхъум Iудэнэ тешцэу згъэфедагъэм шыкIэ шъхъацыр хэль. Ахэр зэкIэ ады-гэм шIэнэIэсэныгъэу зэрэцшитхэр цыфхэм афэсэIуатэ», — **къы-хегъэши Бэлдэ игүүшиIэ.**

Мыгъэ адигэ дышъэ идэним кыдыхэль тытэгъэ шыкIехэр тигъэльэгъонеу Бытырбыф klyagъэ Iепласэу Акъуш Фатими. Шыагъэ зэрэлхъыштыр хяакIеу къеблагъахарем аригъэлгъуштырьз

Сурэт къэгъэльэгъони «Иппосферэм»
къыдыхъэлъытат. Мыгъэ ащ аперэу
тыхажъагъ. Къэбартас-Балыкъ арым.

Бытырыбыф щышшэтыгъ

Шэу «Дозор», шыур Къармэкъо Азмат

къикыгъе Къармэкъо Азмат шыхэр зытет сурэтэу ышыгъэхэр къыщагъех.

«Сэ сиапэрэ сэнэхьат сурэтыш, ары сизфеджасагъери. Шахъо сыхъугъ нахь класэу. Къызысэцэм арап шы къысатыгъ шуухафтынэу. Ар зыхъугъер ильэстиш ыпэу ары. Ащ үүж индэжылзыши къесщэфыгъ. Адыгэшир ящэнэрэ шэу зээгъегъотыгъ. Ащ ыцагъэр «Горец». Джаш къыщежээ къебэртэе шы лъепкъым фэсшыгъэ шуульэгъур, ахэр тхъунхэу тиунагъокъ тэублэ. Адрэ шитур сицжэгъэ, адигэши нэмыкъ джырэкъ.

Сыгъен, джас аэрэ шэу тиагъэм ыцIэ тишихъупIэ фэтыусыгъ. «Горцэм» къыщыхъугъэ шиц непэ къэтщагъэр», — къе-Иуат сурэтышIэу Азмат шахъо зэрэхъугъэр.

Зэклемки сурэтих «ИппоАрт» зыфилорэ къэгъельэгъоным ащ къыщагъ. Ахэм агузэгү дэдэ итэу къыгъельэгъуагъэр ежъир зытесигъэ шэу «Дозор», шыур ащ зэрдэжэр «Тыгъужъ».

Шы чемпионхэр

«Иппосферэм» ишапхъэхэмкъэ, шы лъепкъэу къеклонлагъэхэм азыфагу аэрэ зэнэкъокъу зэхашэ ыкы ащ анахь шы лъепкъышур къыщыхъахы. Бытырыбыф

къэпхыныр дэгъу, ау адигэшир аэрэ хүн фае. Ащ тапэкъ тифэбэнэшт, Тхъэм ыIомэ», — къычуагъ шы чемпионыр зие Къармэкъо Азмат.

Гум къылтышырэ Бытырыбыф

«Иппосферэр» зеклохэм ашымыгъупшэжынэу зышырэр Бытырыбыф. Нэр пээпызыхыре къалэм ильэгъупхэ чыпэхэр купым зэригъэлэгъуныр шен дахэу фэхъугъ. Мызэгъэгум «Шыу Хасэр» зыдэкъогъэ хы-дээ музейр тильэпкъ къыпэблагъэу тон. Ащ иэшхъяэт генералэу Нэхэе Руслан Адыгэ Республиком щыщ, Едэпсыкуае къыщыхъугъ. Купым автобус къылыгъаклу, ичыготхъяэр аш музейр аригъэшагъех. Адыгэ зеклохэр зылэгъухэрэм зеклеми агэшлагъо. Лъепкъ шуашхээр ашыгъеу купым хэтхэр къеклонхы. Ащ адигэ ныпэу байтажэр, адигэ мэкъамеу къэлурэр хэбгэхъожымэ, блэкъихэрэ къэмэуцухэу, йэгу къытэмюхэу, сурэт тирамыхэу хүрэп. Бытырыбыф ёйцсэурэ адигэхэм лъепкъ мэкъамэмкъ купыр къягъотеуи къыхэкъыгъ. Къухъэмкъ къалэм ипсыхъохэр къаклухэ зэхъум, машинэм исэу урамым рукоштыгъэхэе Борэн Салимэр Каринэрэ адигэ пынэр къызэхахыгъ ыкы купым къылтычагъех. Зэлэпкъэгъухэр егашэми зэрэшлагъэхэм фэдэу ащ лыпытэу зэдэгүшыга.

Бытырыбыф адигэхэр «Иппосферэм» нэужым къэкчагъэх ыкы ягупсэхэм адагъэхэрэ уаххээр ашольланпэу ахэтигъэх. «Иппосферэ» зэнэкъокъум иджэпсалъе — «Шыхэм дунаир зэрэхпхы».

Ары зэрэштыри. Мы къэгъельэгъоным зэнэкъокъуныгъэр щышхъялэп. Шыхэр зэкэ дахэх къахэпхыжыщтыр умышэу. Анахь лъаплэр — ахэм шьоллырхэр зэпэблагъэ ашых, лъепкъым ыцэ агэеу, культурэр агъэльгъо, адигэхэмкъи нэуасэ тызэфашы, тизыкыныгъэ агээпти. Ар зымыуасэ щынэп.

ТЭШЬУ Светлан.
Адыгэим изаслуженнэ журналист.

Адыгэим илъыкъо куп

Урысыем идэхагъэ сурэтхэмкІЭ

«Премьера фотографии» зыфиорэ къэгъэльэгъон
Мыекъуапэ къышызэуахыгъ.

АР-м культурэмкІЭ и Министерствэ, Урысыем исурэттехэм яорганизацье икъутамэу Адыгейим щылэр, Мыекъуапэ икъэлэ сурэттех клубэу «Лэгъонакъ», культурэм и Унэу «Гигантъ» йофхабзэм кІэшакло фэхъугъэх.

Зэхахъэм хэлэжъагъэх Адыгэ Республикин культурэмкІЭ иминистрэу Аулъе Юрэ, аш иотдел илашэу Шауджэн Бэлэ, Урысыем изаслуженэ сурэтышлэу, АР-м исурэттехэм я Союз илашэу Аркадий Кирнос, АР-м изаслуженэ сурэтышлэу, Адыгейим исурэт къэгъэльэгъупэ илашэу Бырсыр Абдулахь. Аш нэмыхъэм зэхахъэм искуствэм, гъесэнгъэм, плунгъэм яофишлэхэр, кІэлэеджаклохэр хэлэжъагъэх.

— Культурэм хэхъоныгъэ ышныр къэралыгъом ишшъэрэль шхъялхэм ашыщ. Аш къыдыхэх

лъытагъэу тиофишлэн зэхэтэшэ. Урысыем и Мафэ илэгъоклу мыш фэдэ къэгъэльэгъон зэргэхэзьыгъэм мэхъанэшо ил, — **къыуагъ Аулъе Юрэ.**

Нэүжым сурэттех ныбжыкэхэу Данил Кузнецовымрэ Дарья Усовамрэ Дунэе сурэттех зэнэкоукүм теклоныгъэ къизэрэшдахыгъэм фэш афэгушуагъэх, ахэм къалэжъагъэ тынхэр аратыжыгъэх. Ахэр Адыгэ къэралыгъо университетын истудентых. Урысыем иныбжыкІэхэу зисурэтхэр анах дэгъоу къыхагъэштигъэхэм нэбгыритлуп ашыщ.

— Урысыем ишылакъ къизгэлэгъукъирэ тиофишлэн 100-у Адыгейим исурэтыши лэпэлэсэ 28-мэ тиражыгъэхэр къэгъэльэгъоным щызэхэуягъэх. Щылэнгъэм ипчэгу ит цыифэу зиофишлэгъэ мыухыжыкъе дунаир зыгъэ-

дахэу, зыгъэбайхэрэм ар афэгъэхыгъ. Портрет, пейзаж ыклынаторморт шылынчагъэр Адыгейим исурэтыши-сурэттехэм алал экъичэлкыгъ. Дунэе ыклы шыольыр зэнэкоукъухэм, къэгъэлэгъонхэм тиофишлэхэр ахэлажьэх, хагъэунафыкъирэ чылгэхэр къыдахы, — **къыуагъ Аркадий Кирнос.**

Къэгъэльэгъоным хэт портрет зэфэшхяфафыбэм нэр зыфащэ, анахэу лыгъэ напэр зынтигъэ лыхъужхэм яхэм. Джаш фэдэу Адыгейим къэралыгъо гъэпсыкІэ илэх хууным дэлэжъэгъэ цыифхэм ясурэтхери къэгъэльэгъуаплэйм ифонд хэлтих. 2023 — 2024-рэ ильэсхэм тиражыгъэхэр тиофишлэхэм аперэу къыщагъэльягъо.

Портрет пэпчъ къыоплы, къыбдэгүшлэх, ахэтых мыхэм лэжъэкло ишшэх, емызэшхэхэр, псеолъяшлэхэр, враачхэр, кІэлэгъэдажхэр, нахыжь лэпэлэсэхэр, спортын щыльшхэу тиеспублике ыцэгээшхэхэр, агрономхэр чыгум хэшьыкъыши физиолэхэр, инженерхэр, шээнгъэлэжышихэр.

Къушхъяхэм ядэхагъэ, тиикэ-

зыуцуухъэрэ дунаим изэхъокыныгъэм, нэмыхъэм сурэтхэр афэгъэхыгъэх. Ахэм Урысыем ишылэгъэ къыраотыкы.

— Сурэттехэм тиофишлэхэр дахэу, узылэпащэу гъэпсыгъэх. Чылгэл, тарихым, плыхъужынгъэм, псеушхъяхэм, цыифхэм щылакъ, нэмыхъэм яхылгээ сурэтхэр гъэшлэгъонх. Зекло сикълонир сиклак, силофишлэгъи 4-у къэгъэльэгъоным хэлажьэхэр щылэнгъэ къызэрэрикъом къыхэхьгъэх. Анахэу мыхэм къахэбгээшинын плъэкъытэр «Молчание» зыфиорэ щылэнгъэ гъогу къыхэ къэзийкугъэ нуюжэу зизакъо къэнагъэм ичэтуу къэрисэу щысыр ары. А сурэттын купкыши ил,

— **къыуагъ кІэлэгъэджэ шэнийгъэхэмкІЭ кандидатэу, доцентэу, Мыекъопэ фотоклубэу «Лэгъонакъ» хэтэу Еутых Сайдэ.**

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэу зэхэшаклохамрагъэблагъэх.

Лъэпшыыкъо Фатим.

Сурэтхэр: Артур Лаутеншлегер.

Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир мэкьюогъум и 28-мэ нэс зэлхүгъэшт. Искуствэр зышгэшлэгъонхэр аш еплынхэ